

Turismin ja paikallisuuden kohtaamisia Namibiassa

Miettinen, S. (toim.) (2003) Helsinki-Opuwo-Helsinki: Encounters with Crafts, Tourists and Women in the Local Communities of Namibia. Like, Helsinki. 131 s.

Jarkko Saarinen
Oulun yliopisto / Maantieteen laitos

Viime vuosikymmenen aikana suomalainen matkailun tutkimus on muuttunut monessa suhteessa. Tutkijoiden ja tutkijakoulutuksen määrä on kasvanut, tutkimusteemat ja -menetelmät ovat monipuolistuneet ja tutkimus on aiempaa kansainvälisempää. Satu Miettisen toimittama kokoomateos Helsinki-Opuwo-Helsinki on osaltaan esimerkki tästä muutosprosessista, mutta myös sen haasteista.

Julkaisu on syntynyt Taideteollisen korkeakoulun, Helinä Rautavaaran museon ja Namibian kansallisgallerian yhteishankkeessa. Hankkeen tavoitteena oli pohtia turistien ja paikallisten ihmisten kohtaamisen problematiikkaa ja turismin vaikutuksia paikallisiin yhteisöihin. Siten julkaisu kiinnittyy teemansa puolesta ajankohtaiseen kansainväliseen keskusteluun yhteisöperusteisesta matkailusta, Pro poor -turismista ja naisten valtaistumisen kysymyksistä kehitysmaiden matkailuprojekteissa. Lisäksi hankkeessa kerättiin materiaalia museonäyttelyä varten sekä järjestettiin taidetyöpajoja.

Kokoomateos on sisällöltään monipuolinen ja -tahoinen esitys. Julkaisun käyttötarkoitus, ts. kohderyhmä, on paikoin ongelmallinen hahmotettava; teos sisältää kahdeksan artikkelia, joista kaksi esittelee yhteistyökumppanien museota ja niiden toimintaa, ja kaksi artikkelia käsittelevät sinällään mielenkiintoisesti käsitöiden ja myyttien tematiikkaa Namibiassa. Loput julkaisun artikkelit kytkeytyvät kiinteämmin teoksen ja hankkeen tavoitteisiin käsittelemällä muun muassa yhteisöperusteisen matkailun kysymyksiä. Teos vaikuttaakin aluksi paikoin taidemuseon näyttelyn oheiskirjalta, mutta lopulta pääosaan nousevat matkailututkimuksen kysymykset namibialaisessa kontekstissa.

Matkailun tutkimuksen näkökulmasta julkaisun parasta antia ovat namibialaisten tutkijoiden Kazenambo Kazenambon ja Kenneth Matengun artikkelit. Erityisesti Kazenambon artikkeli pureutuu ansiokkaasti matkailukehityksen, paikallisyhteisön, osallistumisen, vallan ja kestävyuden problematiikkaan. Kazenambo valottaa matkailun yleistä kehittämisen kenttää Namibiassa hyödyntämällä kansainvälisen matkailututkimuksen nykylähtökohtia. Hänen

tapaustutkimuksensa kohteena on Himbayhteisö lähellä Opuwoa Koillis-Namibiassa. Tapaustutkimuksen johtopäätökset kytkeytyvät kiinteästi ja rakentavasti artikkelin lähtökohtiin korostaen paikallisyhteisön osallistumisen tärkeyttä (yhteisöperusteisen) matkailun suunnittelussa ja kehittämisessä. Kirjoittajan akateeminen asiantuntemus on myös huomioitu 'matkailupolitiikassa'; Kazenambo toimii tällä hetkellä Namibian aluekehityksestä ja -hallinnosta vastaavana varaministerinä.

Joensuun yliopistossa viime vuosina toimineen Kenneth Matengun artikkelissa tarkastellaan matkailun kehittämisen kannalta keskeisiä maanomistuksen ja -hallinnan kysymyksiä. Matengun periaatteellinen viesti ja johtopäätös on selkeä: maanomistus on järjestettävä nykytilaan nähden toisin jos taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä matkailua halutaan paikallistasolla kehittää. Kaupallisilla maanviljelijöillä on omistusoikeus maahan, mutta paikallisyhteisöjen suhde maahan on järjestetty lähinnä käyttöoikeuden kautta, joka ei käytännössä mahdollista matkailua tukevien investointien toteutumista. Namibia ei ole ainoa eteläisen Afrikan maa, jossa maanomistus ja sen uudelleen järjestäminen ovat ajankohtaisia ja tärkeitä aluekehityksen kysymyksiä. Zimbabwen radikaali muutoslinja on aiheuttanut maan matkailutaloudenkin syöksykierteen. Sitä taustaa vasten maanomistuksen uudelleenjärjestäminen Namibiassa on erityisen kansainvälisen kiinnostuksen kohteena.

Malin Rigneuksen yhteisöperusteisen matkailun taloudellisia vaikutuksia Windhoekin Katuturan kaupunginosan (township) naiskäsityöntekijöille tarkastelevassa artikkelissa huomio kiinnittyy naisten valtaistumisen kysymyksiin. Vaikka käsitöistä saatavat matkailutulot eivät useimmiten täysin takaa toimeentuloa, ne tuovat tärkeän lisän ja mahdollistavat yksinhuoltajanaisten toimimisen yhteisöissä. Satu Miettisen artikkeli käsittelee samaa teemaa Opuwossa painottaen muun muassa käsitöiden myynnin verkostoitumisen kenttää. Samalla Mietinen pyrkii valottamaan haastattelemiensa naisten ja matkailijoiden välistä vuorovaikutusta, joka näyttäytyy ainakin pintapuolisella tasolla suhteellisen ongelmattomana.

Julkaisu on mielenkiintoinen kokoelma artikkeleita. Artikkelit eivät kaikilta osin muodosta selkeää kokonaisuutta. Teos olisi myös kaivannut vielä viimeistelyä; muun muassa suomenkieliseen esipuheeseen on jäänyt ilmeisesti englanninkielen tavutusohjelma päälle, kirjallisuusluettelo on paikoin puutteellinen ja osa terminologista ei vastaa alan tutkimuksen ja hallinnon yleisesti käyttämiä ja hyväksymiä perustermejä. Pienistä puutteistaan huolimatta julkaisua voi pitää hyvänä askeleena kohti aiempaa monipuolisempaa ja kansainvälisempää suomalaisen matkailun tutkimuksen kenttää, jossa kansainvälinen yhteistyö näyttäytyy myös tutkimusjulkaisujen muodossa.